

Digitales Brandenburg

hosted by Universitätsbibliothek Potsdam

[Sefer Melakhim]

[Sefer Melakhim]

Shelomoh ben Yitshak

5565 [1804/1805]

א

[urn:nbn:de:kobv:517-vlib-9706](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:kobv:517-vlib-9706)

מלכים ב א

הרגום אשכנזי ב

א (א) וַיִּפְּשַׁע מוֹאָב בְּיִשְׂרָאֵל

אֲחֵרֵי מוֹת

אֲחָאָב : (ב) וַיִּבֶל אֶת־יְהוָה בְּעַד

הַשְּׂבָכָה בְּעַלְיָתוֹ אֲשֶׁר בְּשִׁמְרוֹן

וַיַּחֲלֵ וַיִּשְׁלַח מַלְאָכִים וַיֹּאמְרוּ

אֵלָיו הֲכֹו דַרְשׁוּ בְּבַעַל זְבוּב

אֱלֹהֵי עַקְרוֹן אִם־אֶחֱיָה מִחֲלֵי

זֶה : (ג) וּמִלֶּאֲדָ יְהוָה הַדָּבָר אֵל־

אֱלֹהֵי הַתְּשָׁבִי קוּם עֲלֶיהָ לְקַרְאֵת

מַלְאָכֵי מֶלֶךְ־שִׁמְרוֹן וּדְבַר אֲלֵהֶם

הַמְּבָלִי אֵין־אֱלֹהִים בְּיִשְׂרָאֵל

אֲתֵם הַלְכִים לְדַרוֹשׁ בְּבַעַל זְבוּב

אֱלֹהֵי עַקְרוֹן : (ד) וּלְכֹן כֹּה־אָמַר

יְהוָה הַמָּטָה אֲשֶׁר־עָלִיתָ שֵׁם

לֹא־תִרְדַּ מִמֶּנָּה כִּי מוֹת תָּמוּת

וַיֵּרֶךְ יֵאֱלֹהֵי : (ה) וַיָּשׁוּבוּ

רְשׁוּ

א (ב) בְּעַד הַשְּׂבָכָה גִרְחָד"ה בְּלַע"ז

(Grata. מלשון חיטלי גיטר.)

ווערק) חומר חני שרגולי לחורגו שתי

וערב בנסרים שקורין (לטט) ג

קאנטיילי בלע"ז (Cancello. מלשון

הנ"ל געניטר) ועושין נקבים נקבים

בעין שבכה וקרוי פרדוק"י בלע"ז. וחני

שמעתי שבכה ווי"ן בלע"ז ובלשון השבכה

שווינד"ל שטיג כמו שפירשתי ובלולים

יעלו (מלכ"י ח'ו' ח') ויחל' לשון חולי :

(יז) וימלך

אחד מילי פלשתיים, וקוראתו ארזי הזבובי,

ישני הארץ היא מאוד מאוד (ה)

א (א) נֶאֱדָ אַחֲאָב'ס טָאָד עִמְפַּעֲרֵי

טע זיך מואב ווידער ישראל .

(ב) אחויה פיל דורכס גיטטער זיין

דעם אבערן שטאקווערק זיינעם פאל-

לאסטעס צו שמרון, ערקראנקטע,

אונד זאנדטע באטען מיט דעם אויף-

טראג : געהט אונד בעפראגט בעל

זבוב, עקרון'ס גאטט, אָב איך פֿאָן

דיזער קראנקהייט גענעזע ?

(ג) אבער איין ענגעל גאטטעס זאגטע

צו אליה, דעם תשבי : אויף, געה

דען באטען דעם קעניגס פֿאָן שמרון

ענטגעגען, אונד זאג איהנען : איזט

עטוואַ קיין גאטט אין ישראל, דאָס

איזר הינגערן מיסט, בעל זבוב,

דען גאטט עקרון'ס, צו בעפראגען ?

(ד) דרום לעסט דער עוויגע זאגען :

פֿאָן דעם בעטטע, דאָז דוא בעשטיגען

האסט, ווירסט דוא נילט ווידער הע

רונטער קאממען, זאנדערן שטערבען !

אליה גינג אלוף היין (ה) אלס נון

דיא

המלאכים

באור

א (א) ויפשע וגו', ספרות לעולות

שיות רעות היו פעולות אחיה

מפעולות אחאב, כי אחאב שב קצת מרוע

מעשיו, אבל זה היה מחזיק בכל איתן

הפעולות הרעות שעשו אביו ואמו, וכלו

היה זה סבה שפגע מואב בישראל, ולא כתבו

א
ב
ג
ד
ה
ו
ז
ח
ט
י
יא
יב
יג
יד
טו
טז
יז
יח
יט
כ
כא
כב
כג
כד
כה
כו
כז
כח
כט
ל
לא
לב
לג
לד
לה
לו
לז
לח
לט
לס
לס

דיא באַטען היירויף ווידער צוריק קעהר
 טען, פֿראַגטע זיא דער קעניג: וואָס
 בעדייטעט דים, דאָס איהר ווידער צו
 ריק קאַממעט? (ו) זיא אַנטוואַרטעט:
 טען: עס קאַם אונס איין מאַן ענט-
 געגען, אונד שפּראַך: געהט צוריק
 צום קעניג, דער אייך אַבשיקטע, אונד
 זאָגעט איהם: זאָ שפּריכט דער עוויגע,
 איזט עטוואַ קיין גאַט אין ישראל,
 דאָס דוא הינשיקסט, בעל זכוכ, דען
 גאַטט עקרונ'ס, צו בעפֿראַגען? דרום
 זאַלסט דוא פֿאַנדעם בעטטע, דאָן
 דוא בעשטיגסט, ניכט ווידער הערונטער
 קאַממען, זאָגדערן שטערבען.
 (ז) דער קעניג פֿראַגטע זיא! וויא
 טרעגט זיך דער מאַן, דער אייך ענט-
 געגען קאַם, אונד דיעס זאָגטע?
 (ח) זיא ערווידערטען, עראיזט אין
 דאָרטיגער מאַן, אונד טרעגט אייגען
 לעדערנען גורט אום דיא לענדען, דאָן
 איזט אליה, דער תּשבי, זאָגטע דער
 קעניג, (ט) אונד שיקטע זאָגלייך
 איינען אַבערסטען איבער פֿונפֿציג מאַן
 מיט זיינען לייטען אַן איהרן. דער
 אַבערסטע גינג צו איהם הינויף, (אליה

הַמְּלָאכִים אֵלָיו וַיֹּאמֶר אֲלֵיהֶם
 מִהֲזֶה שְׂבַחֶם: (ו) וַיֹּאמְרוּ אֵלָיו
 אִישׁ עָלָה לְקַרְאֹתָנוּ וַיֹּאמֶר אֵינוֹ
 לָכֵן שׁוֹבֵנוּ אֶל־הַמֶּלֶךְ אֲשֶׁר־שָׁלַח
 אֲתֶכֶם וּדְבַרְתֶּם אֵלָיו כֹּה אָמַר
 יְהוָה הַמִּבְרִי אֵין־אֱלֹהִים בְּשָׂרָא
 אֲתָה שָׁלַח לְדַרְשׁ בְּבַעַל זְכוּכ
 אֱלֹהֵי עֲקֵרוֹן לָכֵן הִמָּטָה אֲשֶׁר־
 עָלִיתָ שָׁם לֹא־תִרַד מִמֶּנָּה כִּי־
 מוֹת־הַמּוֹת: (ז) וַיְדַבֵּר אֲלֵיהֶם
 מָה מִשְׁפַּט הָאִישׁ אֲשֶׁר עָלָה
 לְקַרְאֹתְכֶם וַיְדַבֵּר אֲלֵיכֶם אֲתָה
 הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה: (ח) וַיֹּאמְרוּ
 אֵלָיו אִישׁ בְּעַל שַׁעַר וְאֹזֶר עוֹר
 אֹזֶר בְּמַתְּנָיו וַיֹּאמֶר אֲלֵיהֶם
 הַתְּשָׁבִי הוּא: (ט) וַיִּשְׁלַח אֵין
 שָׂר הַמְּשִׁים וַחֲמִשָּׁן וַיַּעַל אֵלָיו

והנה (א) באור

היו לונשים נגדים נאים, רק אזור עור חבוש
 במתניהם, שאין צריך כנוס ותיקון. אליה
 התשבי הוא, סימה הוא, כי ד' לא
 הכיבו אותו מלאכי מלך ישראל, והלא הוא
 היה רגיל עם אחאב בשמרון? ואפס כי אלו
 האנשים שלח מלך ישראל לא היו אז בשמרון
 כשהיה אליה רגיל עם? וזמן רב היה לאליהו
 שלא הוא בשמרון מפני איזבל. שאמרה להרגו,
 סתרו במלחמת בן הדר ראינו שלא היה עם,
 ולא במלחמת רמות גלעד, כי מיכיהו בן
 ימלא היה להם אז הנביא לה' אשר בשמרון.
 (כה"ק) (ט) המלך דבר רדה, ידמה
 (ח) זולת דורה ומדניהם

אליו, אל מלך ישראל. מה זה שבהם, למה
 שבתם אחור ולא הלכתם עקרוכה? (ג) מה
 כושפט האיש, מה נימוס דגנרא (הארמי).
 וקרוכ לזה מתורגם בל"א. ונראה כי אלישע
 לא היה אז עמו, כי פעמים היה מניסו בלחמת
 המקומות והיה הולך יסודי על הכדים
 (ד"ק). (ח) איש בעל שער, גנדר
 בעיל סערן. (הכשדי). זהנה הנביאים,
 צחדיה, היו מנויינים מכל העם, שהיו
 פרושים ומנועים מתאות העולם, ולאצתמו
 לבס להתקט ולגלש שער ראשם וקנס, ולכן
 היו נראים בעלי שער. ואזור עור וכו',

מדן
 בהכ
 צמט
 לא
 יוכו
 קור
 אינו
 אמר
 השני

והנה ישב על ראש ההר וידבר
אליו איש האלהים המלך דבר
רדה: (י) ויענה אליהו וידבר
אל שר החמשים ואם איש אלהים
אני תרד אש מן השמים ותאכל
אתך ואת חמשיך ותרד אש
מן השמים ותאכל אתו ואת
חמשיו: (יא) וישב וישלח איו
שר חמשים אחר וחמשיו יען
וידבר איו איש האלהים כה אמר
המלך מהרה רדה: (יב) ויען
אליה וידבר אליהם אם איש
האלהים אני תרד אש מן השמים
ותאכל אתך ואת חמשיך ותרד
אש אלהים מן השמים ותאכל
אתו ואת חמשיו: (יג) וישב
וישלח שר חמשים שלשים
וחמשיו ויעל ויבא שר
החמשים השלישי ויכרע על
ברכיו לנגד אליהו ויחגן אליו

ואם נראדע אויף דער שפיצע דעם
בערגעס) אונד זאגטע: מאן גאטטעס,
קאם הערונטער, דער קעניג בעפיהלט
עס! (י) אליה אנטווארטעטע דעם
אבערסטען: בין איך איין מאן גאטטעס,
זא פאהרע איין פייער פאם היממעל,
אונד פערצדערע דיק מיט דינען
פונפציג לייטען! אונד עס פוהר איין
פייער פאם היממעל, אונד פער-
בראנטע דען אבערסטען אונד זיינע
פונפציג מאן. (יא) הירויף שיקטע
דער קעניג איינען אנדערן אבערסטען
מיט פונפציג מאן אכ. דיזער זאגטע צו
אליהו: מאן גאטטעס! קאם געשווינד
הינגטער, דער קעניג בעפיהלט'ס.
(יב) אונד אליה ערווידערטע אבער
מאלם: בין איך איין מאן גאטטעס, זא
פאהרע פייער פאם היממעל, אונד
פערצדערע דיק מיט דינען פונפציג
לייטען! אונד עס פוהר פייער פאם
היממעל, אונד פערבראנטע דען
אבערסטען מיט זיינען פונפציג מאן.
(יג) דער קעניג שיקטע נון איינען
דריטטען אבערסטען מיט פונפציג מאן
אכ, דיזער קאם הינויף, ווארף זיך
פאר אליהו אויף דוא קניע, פלעהטע
אונד זאגטע צו איהם: מאן גאטטעס!
מעכטע

וידבר אליו איש האלהים תיקר

ב א ו ר

עשה אליהו שירדה אש גם כן ואכלה אותו ואת
חמשיו, אמנם השר השלישי לא הראה שיבא
אליו בכך אבל בא אליו בתחנינים, ולזה לא
עשה אליהו דבר כנגדו, וגם לא היה מסכים
לכא עס השר ההוא אל המלך ההוא ליראתו
ממנו ומאונל אמו. (רלב"ג) . (יב)
אליהם, כתי הרבים שבעל חמשים האנשים
ושרים. (יג) שלשים, תואר לחמשים.
(טו) רד

מדבריהם, שהם רוצים להביאו עמם
בהכרח מנד מצות המלך, ולזה אמרו לו שיבא
במצות המלך, והרגיש אליהו מעניינם, שאם
לא יסכים ללכת מעצמו יקוהו בכח למלאת
מצות המלך, ואז אמר להם, כי מאסר שהם
קוראים אותו איש אלהים, הנה מזה הנד
אינו תחת המלך ולא יועילו בתוקם עמו, ולזה
אמר ואם איש אלהים אני וגו'. ולפי שהשר
השני דבר אליו ג"כ באופן שדבר אליו הראשון,

והנה ישב על ראש ההר וידבר אליו איש האלהים המלך דבר רדה: (י) ויענה אליהו וידבר אל שר החמשים ואם איש אלהים אני תרד אש מן השמים ותאכל אתך ואת חמשיך ותרד אש מן השמים ותאכל אתו ואת חמשיו: (יא) וישב וישלח איו שר חמשים אחר וחמשיו יען וידבר איו איש האלהים כה אמר המלך מהרה רדה: (יב) ויען אליה וידבר אליהם אם איש האלהים אני תרד אש מן השמים ותאכל אתך ואת חמשיך ותרד אש אלהים מן השמים ותאכל אתו ואת חמשיו: (יג) וישב וישלח שר חמשים שלשים וחמשיו ויעל ויבא שר החמשים השלישי ויכרע על ברכיו לנגד אליהו ויחגן אליו

מעכטע דאך מיין לעבען אונד דאז לעבען
 דיזער דיינער פונפציג קנעכטע אייניגען
 ווערטה אין דיינען אויגען האבען !
 (יד) זיה ! פייער פוהר פאם היממעל ,
 אונד פערצעהרטע דיא צווייא פאריגען
 אבערסטען אונד איהרע לייטע , דרום
 ביטטע איך , לאס דיר מיין לעבען ,
 ווערטהער זיין ! (טו) איין ענגעל
 גאטטעס זאגטע נון צו אליה , געה מיט
 איהם הונאב , דוא האסט גיכטס פאן
 איהם צו פירכטען , אונד אליה מאכטע
 זיך אויף , גינג מיט איהם הינאכ צום
 קעניג , (טז) אונד זאגטע צו איהם :
 זא שפריכט דער עוויגע , ווייל דוא
 הינשיקטעסט , בעל זכוב , דען גאטט
 עקרו'ס צו בעפראגען , אלס ווערע
 קיין גאטט אין ישראל , דעססען אויס-
 שפרוך מאן ערפארשען קענגטע : דרום
 זאלסט דוא אויך פאן דעם בעטטע ,
 דאז דוא בעשטיגסט , גיכט ווידער הע-
 רונטער קאממען , זאנדערן שטערבען .
 (יז) ער שטארב אויך ווירקליך , וויא
 אליה , אויף בעפעהל דעם עוויגען ,
 זאגטע , אונד (זיין ברודער) יהורם
 רעגירטע

באור

(טו) רד אוחו , סות עמיה . (הכשדי) .
 זאל פה מלת את במקום עס , ורבים ככה .
 אל תירא מפניו , כי מתגירא היה שיליכנו
 למלך , והיה ירא מן המך מפני שהתכבד
 עליו רע שימות , או היה ירא מפני איזבל אמו .
 (רד"ק) . (יז) בשנת שתיים ונו' ,
 היאך היה זה ? והלא אמר למטה (ג' א')
 כי מלך בשנת שמנה עשרה ליהושפט , ויהושפט
 הלך עמו למלחמת מואב , והנה היה מלך
 צימי יהושפט שבע שנים , כי יהושפט מלך
 חמש ועשרים שנה ? אלא יהושפט המלך את
 יהורם בנו בקייו מפני מחלוקת אחיו , כמו
 שאמר בדברי הימים (ב' כ"א ג') ולא רגמלכה נתן ליהורם כי הוא הנכור , מה
 היה נריך לומר זה , ידוע הוא כי המלוכה

גא גפשי ונפש עבדיך אלה
 חמשים בעיניך : (יד) הנה ירדה
 אש מן השמים והאכל את השני
 שרי החמשים הראשנים ואת
 חמשיהם ועתה הניקר גפשי
 בעיניך : (טו) וידבר מלאך יהוה
 אל יהורד אוחו אל הירא מפניו
 ויקם וירד אוחו אל המלך :
 (טז) וידבר אליו כה אמר יהוה
 יען אשר שלחת מלאכים
 לדרש בבעל זכוב אלהי עקרון
 המבלי אין אלהים בישראל לדרש
 בדברו לכן המטה אשר עליה
 שם לא תירד ממנה כי מורת
 תמות : (יז) וימת כדבר יהוה
 אשר דבר אליהו וימלך יהורם

תחתיו

רשי

(יז) וימלך יהורם תחתיו . אחיו
 היה : בשנת שתיים ליהורם בן יהושפט .
 אפשר לומר כן והלא לא מלך אלא בשנת
 י"ט ליהושפט שהרי אחזיה מלך צ"ז ומלך
 שנתים וצסמוך נמי כתיב בשנת שמונה
 עשרה ליהושפט מלך יהורם ויהושפט
 מלך עשרים וחמש שנים קודם שמלך
 יהורם בנו אלא ראוי היה יהושפט
 ליהרג ברמות גלעד וצסכר שזעק תלה
 לו

ואת רגמלכה נתן ליהורם כי הוא הנכור , מה

ת
ש
מ
ב
א
ח
ב
ג
ד
ה
ו
ז
ח
ט
י
יא
יב
יג
יד
טו
טז
יז

מלכים ב א ב

הרגום אשכנזי ד

תחתיו בשנת שתים ליהורם בן יהושפט מלך יהודה כִּי לֹא הָיָה לוֹ בֵּן : (יח) וַיִּתֵּר דְּבָרֵי אַחֲזִיהוּ אֲשֶׁר עָשָׂה הַלֹּוא־הֶמָּה כְּתוּבִים עַל־סֵפֶר דְּבָרֵי הַיָּמִים לְמַלְכֵי יִשְׂרָאֵל :

רעגרטע און זיינער שטעללע , (אים) צווייטען יאהר יהורם'ס זאהן יהושפט'ס , קעניגס פֿאָן יהודה) , ווייל ער קיינען זאָהן הינטערליס . (יח) דיא איבריגע געשיכטע אחזיה'ס , אונד וואָס ער טהאַט , איזט אויפֿגעצייכנעט אין דען יאהרכיכערן דער קעניגע ישראל'ס .

ב (א) וַיְהִי בְּהַעֲלוֹת יְהוָה אֶת־אֱלֹהָיו בַּסַּעֲרָה הַשָּׁמַיִם וַיִּלֶךְ אֵלֵיהֶם וַיֹּאמֶר יְהוָה מִן־הַגִּלְגָּל : (ב) וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־אֱלִישֶׁע שֵׁב נָא פֹה כִּי יְהוָה שְׁלַחֲנִי עַד־בֵּית־אֵל וַיֹּאמֶר אֱלִישֶׁע הִי־יְהוָה וְחִי־נַפְשָׁךְ אִם־אֶעֱזָבְךָ וַיֵּרְדוּ בֵּית־

ב (א) אַלס דער עוויגע נון אליהו זיין איינעם שטורמוועטטער גען היממעל פֿיהרען וואָללטע , אונד אליהו מיט אלישע אויס גלגל גינג , (ב) דאַ זאָגטע אליהו צו אלישע , ליבער ! בלייבע דאָך היר , דען דער עוויגע זענדעט מיך נאָך ביח אַל . דהירויף אַנטוואָרטעטע אלישע : זאָ וואָהר דער עוויגע לעכט אונד דוֹז לעבסט , איך פֿערלאַססע דיך ניכט ! אונד זיא רייזטען צוואַממען נאָך בית אל הינאָב

רשי אל

באור

לו שבע שנים וְאוֹתָהּ שָׁעָה הוּא מוֹנָה לָבֶנוּ :

היא לבכור , אַל שְׂכָרָה כִּי הִיא מַחְלוֹקֶת בֵּין בָּנָיו , לְפִיכָךְ נִתֵּן לָהּ הַמְלוּכָה בְּחַיֵּי וּמֶלֶךְ בְּחַיֵּי אָבִיו שֶׁבַע שָׁנִים , וּבְשָׁנַת שְׁתַּיִם לְמַלְכוּת יְהוֹרָם זֶה שְׂמֶלֶךְ בְּחַיֵּי אָבִיו מֶלֶךְ יְהוֹרָם בֶּן אֲחָזָב עַל יִשְׂרָאֵל . (רד"ק) . כִּי לֹא הָיָה לוֹ בֵּן , לֹא הִיא לְאֲחֻזִּיהוּ בֶּן , לְפִיכָךְ מֶלֶךְ יְהוֹרָם אָחִיו

ב (א) צסערה . צרוח סערה : (ב) שז נא פה . חפץ היה לדחו

תחתיו . ובסדר עולם : ושנת שתיים ליהורם בן יהושפט , אפשר לומר כן , והלא הוא מלך משנת שמה עשרה ליהושפט , אלא לענין שנאמר (ד"ה ב' י"ח) ויזעק יהושפט וה' עזרו ויסיתם אלהים ממנו , ראוי היה יהושפט ליהרג באותה שעה , לפי שהיה עוזר לרשע , ובשכר שזעק תלה לו השבע שנים ועלו לבנו . ועוד נכתבו . (ה"ל) . (יח) אשר עשה . חסר וי"ו העיטוף . ב (א) ויהי בהעלות וגי' , כבר אמר האלהים לאליהו , בנדרחו ממני איזבל אל המדבר , ואת אלישע בן שפט מאבל מחילה תמשח לכניא תחתיך (מלכים א' י"ט ט"ז) . ועתה , אסר מעשה אחזיה ומלכיו , אשר שלח לדרוש את אלהי פלשתים , מהר הכניא להסתר מעין כל חי , ולא נראה עוד בארץ ישראל . אבל יהורם מלך יהודה קבל מכתב ממנו אחר זה , כאשר כתוב בדברי הימים (ב' כ"א י"ב) . השמים , כאמרו (דברים א' כ"ח) ערום גדלו' ובגרותי בשמים . (מדברי רלב"ג) . וילך אליהו וגי' , מה שהיו הולכים מעבר לירדן , אולי היה הלקחו במקום אשר נאסף משה רבינו , כי מעלתו היתה קרובה למעלת משה רבינו , וכן הראה לו הכבוד בהר חורב כמו שהראה לו למשה רבינו וגם ארבעים יום וארבעים לילה כמו שגם משה רבינו . (מדברי רד"ק) . (ב) ויאמר אליהו וכו' , הנה אליהו ירא פן ירד לכב אלישע ברואו תו נפרד מעמו , ויבין טעם הפרידה ההיא , ולכן רצה לדקות ולהמכיעו

לפיכך נתן לו המלוכה בחייו ומלך בחייו

זכ